

HET HEILIGE EN WELBEPROEFDE LEVEN EN STERVEN
van

GALEACIUS CARACCIOLUS

MARKIES VAN VICO,

GESTORVEN 1592

Overgenomen uit de Hollandse editie van:

DES CHRISTENS GROOT INTEREST

door

W. Guthrie

Vertaald door

JACOBUS KOELMAN

STICHTING DE GIHONBRON

MIDDELBURG

2007

Galeacius Caracciolus werd geboren te Napels in 1517. Zijns vaders naam was Calantonus, afkomstig van het oude adellijke huis der Caraccioli van Capua; zijn moeder was uit het huis van Caraffi, wier broeder daarna paus werd, onder de naam van Paus Pius IV.

Zijn vader gaf hem een zeer zorgvuldige opvoeding, en, welbekend en in gunst bij keizer Karel V, verzocht hij hem, zijn zoon in dienst te nemen. De keizer dit gewillig doende, vond zo veel behagen in hem dat hij hem spoedig daarna tot proefmeester aanstelde, in welke betrekking hij zich zo gedroeg dat hij de gunst van de adel, ja van geheel het hof won, en in bijzondere achting bij de keizer kwam. Weinigen waren bij hem te vergelijken in zedelijkheid, goede manieren, gezond verstand en kennis van vele dingen.

Zijn vader ook begerig zijnde, zijn naam en huis te bevestigen, bezorgde hem een vrouw, van adellijke geboorte, Victoria genaamd, de dochter van de hertog van Nuceria, met wie hij een huwelijksgoed van ongeveer 78.000 gulden betrouwde; zijns vaders inkomen was 's jaarlijks 60.000 gulden. Bij deze vrouw kreeg hij zes kinderen, vier zonen en twee dochters. Maar God, zoekende voor hem iets beters dan waarin hij geboren was, wilde uit genade Zich en Zijn waarheid bij trappen aan hem ontdekken.

Er leefde in die tijd te Napels een Spanjaard, Johan Waldes, die enige kennis van het evangelie gekregen had, bijzonder van de leer der rechtvaardigmaking. Hij sprak dikwijls met verscheidene edellieden, metgezellen en vrienden over deze religie, trachtte hen daarvan te onderrichten, het valse gevoelen van onze inklevende rechtvaardigmaking en verdiensten der goede werken te wederleggen en daardoor de ijdelheid van het pausdom te ontdekken. Hierdoor begonnen sommigen van hen uit de duisternis te komen en de waarheid te onderscheiden, waaronder ook was Johannes Franciscus Caesarta, een bloedvriend van Galeacius. Deze dikwijls met zijn vriend samensprekende, begon hem te overtuigen van de ijdelheid der wereldse voorrechten, van het rechte middel tot onze rechtvaardigmaking, van de uitnemendheid en kracht van het Woord Gods, en van de dwaasheid der meeste paapse superstitiën. Galeacius nu achtte deze vriend hoog. Doch de wereld hing hem zo zwaar aan, dat die zaken maar een geringe indruk op hem schenen te maken.

Toen was er te Napels een zekere Petrus Martyr, een openbaar prediker, wiens heilig leven, aangenaam en overvloedig onderwijs hem zeer vermaard maakte. Hierom stemde Galeacius toe, op het aanraden van zijn vriend, diens preken eens te gaan horen, minder uit begeerte om te leren dan uit nieuwsgierigheid om zulk een geleerd en vermaard man te horen. Bij die gelegenheid toonde de leraar aan de zwakheid en bedrieglijkheid van de menselijke rede in geestelijke dingen, en de kracht van Gods Woord in degenen in welke God door Zijn Geest werkt. Dit verklaarde hij door deze gelijkenis: „Zo iemand in de verte enige mannen en vrouwen ziet dansen en geen speeltuig hoort, hij zou ze dwaas en uitzinnig achten. Maar indien hij nader komt en de muziek hoort en op de maat merkt enz., hij zal niet alleen lust hebben hen te zien maar ook om met hen mee te doen. Evenzo is het met velen, als zij bij anderen een grote en plotselinge verandering opmerken in hun dracht, kleding en gehele levenswijze, dan houden zij het eerst voor zwartgalligheid of een dwaas humeur. Maar als zij nader komen en acht beginnen te geven op hun zoete overeenstemming met Gods Geest en Woord in hen, veranderen zij van gevoelen en beginnen die verandering goed te keuren. Daarna voelen zij begeerte om hen na te volgen en tot hen

te behoren, die de ijdelheid der wereld verlaten en naar de regel des evangelies wandelen, opdat zij tot ware heiligmaking mochten komen.”

Deze gelijkenis werkte door de genade en kracht des Heiligen Geestes wonderlijk op Galeacius (gelijk hij zelf dikwijls aan zijn vrienden meegedeeld heeft), zodat hij van dit ogenblik af zich voornam, zijn vorig leven vaarwel te zeggen, en zich te zetten tot het zoeken van de ware gelukzaligheid. Hij las dagelijks in de Schrift als de fontein waaruit het geput moet worden en waarin de weg ten hemel ontdekt was. Hij verkoos het gezelschap van hen, door wier leven en gesprekken hij opgebouwd kon worden in de ware religie en het allerheiligst geloof.

Over deze grote verandering waren zijn oude vrienden zeer verwonderd. Enigen hielden het voor zwartgalligheid, anderen voor zothed en voor een begin van krankzinnigheid. Maar die God vreesden, met verwondering zulk een verandering in zulk een man ontdekkende, verblijdden zich zeer en prezen God. Maar hoe meer deze dienstknecht van Christus kloekmoedig voortging op de weg der Godzaligheid, hoe meer de duivel tegen hem raasde in zijn verzoeken, trachtende zijn loop te stuiten en ware het mogelijk hem terug te drijven, opdat hij begonnen zijnde met de Geest, eindigen zou met het vlees.

Eerst verwekte zijn ijverige belijdenis oneindig veel bespottung en snode lasteringen, en velen namen daaruit aanleiding hem te haten. Zijn vader had er een groot misnoegen en verdriet over, vrezende dat de eer zijns huizes daardoor verduisterd zou worden, waarom hij hem menigmaal scherp bestrafte en krachtens zijn vaderlijk gezag gelastte die zwaarmoedige gedachten te verbannen. Dit smartte hem zeer, omdat hij zijn ouders altijd zeer onderdanig en gehoorzaam was geweest. Zijn vrouw (hoewel een wijze, vriendelijke en buigzame vrouw) wilde echter in deze tijd zijn raad geenszins opvolgen tot verandering van haar godsdienst, daar zij schande en smaad vreesde. Hierom verzocht zij hem altijd met klachten, tranen en vriendelijke smekingen en al wat verder een vrouw doen kan jegens haar man. Het was voor hem ook een grotere verzoeking, dat bijna de gehele adel in en bij Napels, behorende tot zijn beste vrienden, dikwijls bij hem kwam om hem te verlokken tot zijn vorig vermaak. En daar zijn ambt hem dikwijls ten hove riep, was het hem een grote kwelling daar niets anders te horen dan van plezier, eer, enz, maar niets van Gods Woord. Wel hoe men diegenen verdrijven zou die het pausdom verlieten en het ware geloof beleden.

Verder viel de satan hem aan met een gevaarlijker verzoeking om hem van de waarheid af te trekken. Italië was destijds zeer besmet met Arianen die met een heerlijk vertoon de eenvoudigen bedrogen. Ze zochten Galeacius door alle middelen te winnen voor hun lasterlijke dwalingen. Maar Gods goedheid bleek wonderlijk, door hem bekwaam te maken, daar hij nog maar een nieuweling in de Christelijke school en nog weinig in de Schrift geoefend was, om de loze strikken van de veinzende kettters te ontgaan. En ofschoon velen hunner geleerd waren, merkte hij toch, door de eenvoudigheid van Gods waarheid en de bijstand des Heiligen Geestes, hun ongegrond gevoelen en weerlegde hen; ja dikwijls in hun vergadering zijnde, werd hij door Gods genade sterk in de waarheid bevestigd door hen te zien en te horen.

Nog een gevaarlijke verzoeking wachtte hem. De Waldensianen, met welke hij het meest verkeerde, al waren zij zuiver in de leer der rechtvaardigmaking en keurden zij enige paapse misbruiken af, zo hoorden zij toch de mis en waren aanwezig bij hun snode afgoderij, ten einde vervolging te ontgaan. Dit was voor Galeacius een

gevaarlijk voorbeeld. Maar door Gods goedertieren voorzienigheid (daar zijn ambt hem naar Straatsburg in Duitsland riep aan het hof des Keizers), ontmoette hij zijn oude vriend Petrus Marter, toen daar professor in de theologie. Van hem leerde hij dat de kennis der waarheid niet genoegzaam is tot zaligheid, indien een mens zich ondertussen besmette met afgoderij, door de Heilige Schrift geestelijke hoerij genoemd. Hij ontving verder van hem vele andere troostrijke onderrichtingen en werd daardoor zeer in de waarheid bevestigd. Zo keerde hij terug naar Napels en verklaarde hij zijn oordeel aan de Waldensianen nopens het vermijden van de afgoderij. Hierop verlieten zij hem terstond, onwillig zijnde van een leer te horen die hen aan allerlei lijden blootstelde.

Maar God wrocht door Zijn oneindige genade zulke heldhaftige voornemens in hem, dat dewijl zijn vrienden hem verlieten en hij geen hoop had op de hervorming van Napels, hij het land verlaten en Christus wilde zoeken waar hij Die ook vinden mocht, en dat hij liever vader, moeder, vrouw, kinderen, goed en eer wilde verliezen om Christus te gewinnen, dan die allen te genieten en Christus te missen. Doch hiermede had hij veel zwaarder strijd. Want zo dikwijls als hij zijn oude vader zag, die hem zeer beminde en die hij ook alle schuldige eer bewees, werd zijn hart met onuitsprekelijke droefheid geslagen bij de gedachte hem te verlaten. Dusdanige overleggingen kwamen in zijn hart op: „Wat, moet ik noodzakelijk mijn geliefde vader verlaten of kan ik anders God niet tot mijn Vader hebben? Moet ik mijn plicht jegens hem verzuimen indien ik mijn plicht jegens God betrachten zal? Zal ik daardoor zijn grijze haren met droefheid ten grave doen dalen? Zal ik over hem en mijn ganse geslacht een tegenspraak brengen? Zal ik de oorzaak van zijn dood zijn? Nochtans moet ik liever zijn leven in gevaar stellen dan mijn arme ziel met schrik in de hel werpen.” En niet minder werd hij bedroefd als hij aan zijn edele vrouw dacht, daar hij geen hoop had dat zij het pausdom verlaten en met hem zou gaan. Zij was in de bloei der jeugd, een vrouw van hoge geboorte, schoon, wijs en zedig; haar liefde en trouw jegens hem was uitstekend. Dientengevolge dacht hij: „Zal ik nu schielijk mijn geliefde vrouw verlaten, de enige vreugde mijns harten in de wereld, die mijn vreugde vermeerderd en mijn droefheid vermindert? Zal ik haar voor eeuwig verlaten? Zal ik mij van haar en dus van al de troost des huwelijks beroven? Helaas, arme vrouw! wat zal van haar en onze kleine kinderen worden als ik weg ben? Wat zal zij anders doen dan klagen, wenen en van droefheid verkwijnen? Nochtans moet ik om Christus' wil voornemen, haar en alles te verlaten om Christus te volgen.”

Terwijl hij dit overdacht, meende hij zijn vrouw al te horen snikken en hem na te lopen, roepende: „Ach, mijn dierbare man en heer, waar wil je gaan? Zult je mij, arme vrouw, troosteloos en hulpeloos verlaten? Wat kan mij eer, rijkdom, goud, zilver, enz. geven als ik u mis? Wat vreugde kan ik in mijn kinderen hebben zonder u? Ja mijn droefheid zal verdubbeld worden door hen te zien. Hoe kan iemand zich inbeelden dat jij voor hen en mij zorgt? Is dit nu liefde waarop je zo menigmaal geroemd hebt?” Deze gedachten pijnigden hem des te meer, dewijl ze in zijn hart kookten en hij ze aan niemand openbaren durfde, opdat men zijn weggaan niet verhinderen zou. Ook de gedachte aan zijn kroost vermeerderde zijn droefheid zeer. Het waren schone en aanvullige kinderen, zulke edele ouders waardig. Zij waren nog jong en daarom niet wetende wat het is een vader te missen. Hij had ze bijzonder lief, en, als zijn vrouw hem soms het jongste overgaf om er mee te spelen, sneed het hem door zijn hart en kon hij zichzelf haast niet van schreien onthouden. Dan sprak hij bij zich zelf: Zal ik nu deze lieve kinderkens aan de wereld overlaten, alsof ze nooit mijn kinderen

geweest zijn? Vader te zijn is troostelijk, maar een vader te zijn zonder kinderen en nochtans kinderen te hebben, wat is dat een ellende! En jullie, arme wezen, wat zal van jullie worden als ik weg ben? Ongelukkig voor u, vaderloos te zijn terwijl uw vader nog leeft! Wat baat u uw hoge geboorte? Door mijn weggaan zul je alles verliezen: eer, goed, waardigheid. Jullie staat bloot voor schande, smaad en laster, zodat je de tijd van mijn vaderschap vervloeken zult.

Ook waren er nog andere verzoeking, als het verlaten van zoveel edelen, familie en vrienden; het verliezen van zijn ambt; het ontvluchten van zijn vaderland; het verliezen voor zichzelf en zijn nakomelingschap van de markiestitel; het ondernemen van een lange en verdrietige reis; de ballingschap, armoede en schande; het verlaten van zijn paleis en tuin, die prachtiger was dan alle andere in Italië en dagelijks bezocht werd door allerlei vreemden. Nochtans besloot hij door Gods genade dat alles te verlaten om Christus te volgen, zeggende aldus in zijn hart: „*Gij, Heere, zijt het die mij uit de mistige duisternis der onkunde getrokken hebt, verlichtende mijn gemoed met Uw Heiligen Geest en met de hemelse kennis Uwer waarheid. Gij hebt mij de weg der zaligheid bekend gemaakt en mij verlost door het bloed Uws Zoons! Nu dan, Heilige Vader! Ik ben alleen de Uwe, Uw eer toegewijd; daarom zal ik U volgen, U gehoorzamen, wandelen op Uw wegen, waar Gij mij ook roepen wilt. Vader, vrouw, kinderen, eer, land, geld, genot, vermaak zullen mij niet één uur terughouden van U te volgen. Ik verloochen mijzelf en deze ganse wereld om Uwentwil! O Heere, Gij weet hoeveel vijanden mij omgeven; hoeveel hindernissen en verzoeking, mij in de weg liggen. Heere, wees mij genadig, en verlos mijn ziel! O gezegend en gelukkig zijn die ellenden, die mij uitrukken uit de ijdelheden der wereld en de stank der zonden, opdat ik erfgenaam mag gemaakt worden van de eeuwige heerlijkheid. Welkom dan kruis van Christus; ik zal het opnemen en U volgen, o Heere!*”

Volgens dit heilig besluit maakte hij het alleen bekend aan een paar van zijn vertrouwde vrienden, op wier godzaligheid hij een goede hoop had en overreed hen hem te vergezellen in zijn vrijwillige ballingschap. Doch zie nu de bedrieglijkheid van 's mensen hart! De meesten komende aan Italië's grenzen, begonnen te bedenken wat zij achterlieten en waar ze naar toe gingen, zagen eerst met Lots huisvrouw om en weken daarna terug, terugkerende tot het uitbraaksel hunner vermaken. Maar o die ondoorzoekelijke oordelen Gods! God vervolgde die ondankbaren met rechtvaardige wraak, daar zij zulk een aanbod van grote genade weigerden. Want voorhebbende God in hun genoegens te dienen te midden van het pausdom, werden zij door de inquisitie gevat en gedwongen openlijk te herroepen en hun religie af te zweren, zodat zij ellendig en vol schande werden en van beide zijden veracht. Hun afval was echter ontmoedigend voor Galeacius, ziende zich van die vrienden verlaten, wier gezelschap hij hoopte dat hem in een vreemd land vertroosten zou. Ondanks dat schikte hij zich echter tot vertrek, en gelegenheid hiertoe vindende, verborg hij zijn voornemen opdat het vaderlijk gezag hem niet terughouden mocht.

Met de erfenis zijner moeder (enige duizenden marken), ging hij 20 maart 1551, in de ouderdom van 34 jaar van Napels weg, alsof hij voornemens was naar het hof des Keizers te gaan. Hierheen begaf hij zich ook, nam zijn ambt een korte tijd waar, zegde het hof toen vaarwel met alle wereldse vermaken, en ging onmiddellijk naar Genève, alwaar hij veilig door Gods genade met een vrolijk hart aankwam.

Ofschoon er in deze stad een Italiaanse kerk was, vond hij er echter niemand van zijn kennissen dan een edelman van Siëna, die daar predikant was. God aldus dankende,

dat Hij hem verlost had van het antichristelijke juk, en gebracht had, waar men Zijn Naam openlijk belijden kon, vervoegde hij zich bij Calvijn en zette zich neer onder zijn onderwijzing. Daar deze in hem oprechtheid, zachtmoedigheid enz. bevond, hield hij nauwe vriendschap met hem, en deze wederkerige liefde was zo hecht gegrond, dat ze duurde tot aan de dood. Calvijn toonde, hoe hij hem eerde, door de brief waarmede hij hem zijn verklaring van de eerste brief aan de Korinthiërs opdroeg, waar men leest: „Alhoewel gij geen openbare lof begeert, tevreden dat God alleen getuige is, en ik uw lof niet verhalen wil, zo moet men toch niet geheel voor de lezers verborgen houden wat hun nuttig is te weten: n.l. dat een man van voornamen huize, die een overvloed had van eer en goed, en getrouwd was met een zeer edele en kuise vrouw, kinderen had, rust en vrede binnenshuis en alles wat tot een gelukkige staat behoort, bezat, uit eigen beweging zijn vaderland verlaten heeft om tot Christus' leger over te komen. Hij kwam uit een vruchtbaar en vrolijk land, had rijke inkomsten en een gemakkelijke en aangename woning. Hij heeft de huiselijke weelde afgelegd, zich van vader, vrouw, kroost en bloedverwanten beroofd, de vele aanlokselen der wereld vaarwel gezegd en is tevreden met onze geringheid en sobere levenswijze. Hoewel ik deze dingen zo voor anderen verhaal, wil ik het bijzonder gebruik geenszins voorbijgaan. Want indien ik hier die deugden als een spiegel de leraars voor ogen stel, opdat zij ze mochten navolgen, zo zou het schandelijk zijn dat ik, die ze van nabij ken, niet levendiger werd aangedaan door ze dagelijks klaar te aanschouwen. Voorts, dewijl ik bevind hoeveel dit voorbeeld helpt tot bevestiging van mijn geloof en godsvrucht, en de kinderen Gods die hier wonen, met mij belijden dat ze daardoor buitengewone vorderingen in zich gevoeld hebben, heb ik het nuttig geacht, door mijn mededeling die nuttigheid te verbreiden.”

Maar toen dit aan het keizerlijk hof en te Napels bekend werd, is het begrijpelijk hoe bevreemdend dit was voor de hoorders en inzonderheid voor zijn vrienden en huisgezin. Deze deden niets dan klagen en wenen, zodat zijn huisgezin een levend voorbeeld van wee en ach was. Doch zijn oude vader was nog het meest aangedaan, daar hij de val van zijn huis en naam voorzag.

Toen de geweldigste droefheid echter over was, begon hij raad te plegen hoe hem terug te krijgen. Hiertoe zond hij een van zijn neven (die Galeacius zeer lief was) met brieven naar Genève, vol betuigingen, bittere klachten en liefelijke smekingen om naar huis terug te keren, tot troost van zijn bejaarde vader, tot verkwikking van zijn verlaten vrouw en bedroefde kinderen, en tot grote vreugde van heel zijn geslacht. Deze edelman, te Genève komende, vond Galeacius in een gering huis, dat hij in gebruik genomen had, slechts bediend door twee knechts. Maar hoe droevig was de ontmoeting van deze twee edellieden! Zij deden niets dan omhelzen, zuchten, snikken, wenen. Dit ging zo hoog dat zij uren achtereen niet tot elkaar spreken konden, totdat ten laatste zijn neef, in de hoop hem terug te brengen, met treurige woorden met tranen vermengd, zijn brieven overgaf, totdat hij meer vrijmoedigheid tot spreken gekregen had. Hij voegde er smekingen, betuigingen, redeneringen en opwekkingen bij, dat met wenen vergezeld ging, dat hij acht wilde nemen op de val van zijn huis, op de droefheid van zijn grijze vader, de treurige toestand van zijn vrouw en kinderen enz., en dat dit alles door zijn terugkeer te genezen was.

Maar Galeacius, onbewegelijk als een rots, antwoordde hem zonder uitstel dat hij wist dat zijn neef waarheid sprak; doch deze moest ook weten dat hij niets lichtvaardig had gedaan, maar met God was te rade gegaan, Wiens genade hem daartoe bewogen, en de ogen geopend had om de waarheid te verstaan en de bijgelovigheden van het pausdom in te zien. Hij zei hem ook, dat hij de schande en de smaad wel overwogen had, die

met deze verandering gepaard gingen. Maar, zei hij, omdat een van beide gekozen moest worden, óf thuis blijven met een beladen consciëntie onder een hoop dwalingen, óf huis, land, gezin en alle heerlijkheid der wereld verlaten om de vrijheid te verkrijgen ten einde God naar Zijn Woord te dienen, zo had hij besloten van twee kwaden het minste te kiezen, en liever zijn ogen te sluiten voor de glans der wereldse hoogheid en ijdelheid dan dat zij hem hinderen zouden de roeping van Christus op te volgen. Die zegt, dat hij, die niet alles verlaat, zelfs zijn eigen leven, onwaardig is Zijn discipel te zijn. Daarom heb ik alles verlaten omdat ik Christus en die dingen niet tegelijk kon genieten. Hartelijk ben ik bedroefd dat zij tot mij niet wilden komen en dat ik geen vrijheid heb om veilig bij de mijnen te leven. Maar wat mij betreft, ik heb rijkdom, eer en vreugd genoeg, zolang ik in dat huisje met de twee knechten in de ware Kerke Gods leven mag, Zijn Woord en sacramenten vrij van smetten met het gezelschap der vromen genieten, en tijd hebben mag om met God te verkeren door heilige overdenking en om met mijn vrienden over Gods grote goedheid in mijn bekering getoond, te spreken.

Zijn bloedvriend, zeer over dit antwoord verbaasd, had er niets tegen te zeggen en bemerkte dat zijn besluit niet gegrond was op vleeselijke redenering of op de wil des mensen, maar op Gods heilig Woord en Zijn onweerstaanbare roeping. Daarom zweeg hij stil met smart, in zichzelf klagende niet beter geslaagd te zijn, terwijl hij een ogenblik daarna met veel tranen afscheid nam van zijn beminde vriend.

Toen hij in Napels kwam was men nieuwsgierig om goed nieuws te horen, maar toen hij zijn moeilijke boodschap gedaan had, was aller droefheid verdubbeld; vader, vrouw, kinderen, vrienden, allen werden van smart overstelpt. En dit te meer, omdat de keizer in diezelfde tijd een edict uitvaardigde, waarin hij Galeacius schuldig verklaarde aan hoogverraad, zijn goederen verbeurd verklaarde en hem en zijn nakomelingen onbekwaam verklaarde om zijns vaders markizaat te verkrijgen. Dit deed de oude man, niettegenstaande zijn hoge ouderdom, naar de keizer gaan met het verzoek, dat de afval zijns zoons zijn nakomelingen niet nadelig mocht zijn, maar dat hij alleen de straf zou dragen. Voor zijn afreis zond hij een bode uit met een brief om zijn zoon te gelasten, op grond zijner verschuldigde gehoorzaamheid, binnen een bepaalde tijd te Verona te komen, hopende, dat zo hij hem spreken mocht hem van het gezelschap der ketters af te trekken. Toen Galeacius deze brief ontvangen en raad ingewonnen had, besloot hij dit wettige gebod zijns vaders te gehoorzamen, ofschoon hij vreesde dat de verbittering er door toenemen zou. Doch eer hij ging, bad hij God dat hem noch bedreigingen, noch smekingen, noch beloften, noch iets van die aard aftrekken mocht om de Heere te dienen.

Aldus gewapend met hemelse kloekmoedigheid en de gebeden der kerk, vertrok hij haastig naar Verona, waar hij zijn vader vond, die hem vriendelijk ontving en op hem aanviel met de geslependste redeneringen om hem naar huis te lokken. Galeacius antwoordde ootmoedig, dat zijn lichaam en staat zijn vader toebehoorde, maar zijn consciëntie des Heeren was; verder dat hij die raad niet kon omhelzen of hij moest schipbreuk lijden van een goede consciëntie en vroeg daarom nederig, omdat zijn begeerte was God te gehoorzamen en zijn ziel te behouden, hem niet te willen dringen, méér op het verlatene te zien dan op Gods eer en het welzijn zijner ziel. De markies, zijns zoons standvastigheid ziende, wat hij als onwil beschouwde, gebod hem nog daar te blijven totdat hij bij de keizer was geweest. Galeacius stond dit toe; maar zo ras hij de inwilliging van zijns vaders verzoek door de keizer vernomen had, keerde hij met een vrolijk hart naar Genève terug. Hier gekomen bedacht hij, hoe hij

voor het algemeen nuttig zou kunnen zijn, n.l. door te trachten een goede regeling van de Italiaanse kerk te verkrijgen, omdat er vele huisgezinnen de bloedige inquisitie ontvloden.

Omtrent deze tijd werd Calvijn om de religie naar Bazel gezonden, op zijn verzoek begeleid door Galeacius. Deze ontmoette daar Celsus, afkomstig uit het geslacht der Graven van Martinengo, onlangs door Gods genade ontkomen uit het slijk der paapse superstitie. Deze Celsus was ten voornemens naar Engeland te gaan, maar op het aanraden van Galeacius, ging hij met hem naar Genève, waar zij, met behulp van Calvijn, een bestuur over de Italiaanse kerk vormden. Celsus werd daar als eerste predikant verkozen en bediende het ambt als een getrouw en ijverig wachter, terwijl hij door twee ouderlingen, waarvan Galeacius er één was, bijgestaan werd, door wier hulp en vlijt de kerk in vrede en enigheid gehouden werd.

Toen zijn oom in 1560 tot paus verkozen was onder de naam van Pius IV, schreef zijn vader hem naar Mantua in Italië te komen, hem van reisgeld verzorgende. Hij voldeed aan dit gebod en werd door zijn vader met meer dan gewone vriendelijkheid bejegend. Deze zei hem dat hij van zijn oom, de Paus, vergiffenis voor hem verworven had, zodat hij vrij binnen het gebied van Venetië, naar eigen verkiezing leven mocht zonder overlast te lijden wegens zijn religie. Hierdoor, zei de grijze vader, zou hij zijn oude dag een grotere verkwikking bewijzen dan zijn afwezigheid tot verdriet was, hem tevens biddende dit verzoek in te willigen en de van de Paus aangeboden gunst niet te verwerpen, hem verzekerende dat hij hierdoor zijn eer, staat, vrienden en naam terug verkrijgen zou.

Galeacius was wonderlijk ontsteld door dit voorstel, lettende op de aanbiedingen, beloften en autoriteit zijns vaders. Hij wist niet wat te doen; te meer omdat hij de raad van zijn trouwe vriend Calvijn miste. In deze onzekerheid durfde hij op zijn eigen verstand niet leunen, maar begaf zich in zijn eenzaamheid tot God, de Fontein der ware wijsheid, Hem ootmoedig biddende om de bijstand Zijns Geestes, opdat hij in deze moeilijkheid mocht besluiten tot Gods eer en tot zijn eigen nut. De Heere verhoorde hem door hem de weg te leren die hij moest gaan. Want hij merkte, overmits de paus als de antichrist zich tegen Christus en de ware kerk kantte, hij van hem geen gunst verzoeken of aannemen mocht. Gods Geest gaf hem tevens in, dat het een schijn van afval had, de gemeenschap der heiligen te verlaten en onder afgodendienaars te leven. Alsmede hoe ergerlijk het zou wezen voor de belijders die licht zouden denken, dat hij zijn belijdenis verloochend en de kennis met zijn oude vriendin, de wereld, hernieuwd had; terwijl het leven in een plaats, waar niets dan afgoderij was, een verlaten was van de gewone godsdienstige middelen. Verder zag hij hierin de listigheid des satans om hem in de zorgen der wereld en van tal van vermakelijkheden opnieuw te verstrikken, en daardoor zijn ogen te verduisteren met vleselijk vermaak, opdat de kracht der godzaligheid bij trappen in hem afnemen zou. Eindelijk leerde Gods Geest hem alle zijns vaders redeneringen te weerleggen.

Hierop bad hij zijn vader, hem niet te trekken tot iets, dat hem later berouwen zou, door hem een prooi der papisten te maken, die het voor een grondregel houden dat men tegenover kettters geen woord houden moet. Daarom, zei hij, is het beter voor mij en meer blijdschap voor u, dat ik in deze behoeftige toestand leven blijf, dan dat ik mij en mijn nakomelingen in gevaar stel, mitsgaders mijn eigen leven. De markies hierdoor tot stilzwijgen gebracht, keerde met een bezwaard hart naar Napels terug en

Galeacius met een vrolijk hart naar Genève, waar hij door zijn vrienden en de gehele gemeente met bijzondere vreugde ontvangen werd over zijn behouden terugkomst. Gedurende deze voorvallen brandde zijn vrouw in hartelijke toegenegenheid hem te ontmoeten; en het is onuitsprekelijk hoe ze naar zijn gezelschap verlangde, zodat ze nooit naliet hem te schrijven, biddende dat hij terugkeren mocht tot haar en zijn kinderen. Maar als brieven niet vermochten, zo verzocht zij ernstig, dat hij haar in een Venetiaanse stad bezoeken wilde. Hij willigde dit verzoek in, in de hoop haar te winnen voor 's Heeren rijk en mee te nemen naar Genève, en bepaalde hiertoe als plaats van samenkomst Laesina, een stad in Dalmatië. Zij voldeed echter niet aan haar belofte, maar zond haar twee oudste zonen. Dit was hem wel zeer aangenaam, maar, in zijn verwachting teleurgesteld, zond hij ze terug en ging zelf naar Genève. Weinige dagen daarna ontving hij echter brieven van zijn vrouw, die vergiffenis vroeg voor haar fout, en hem bad nog eens te komen, alwaar zij dan ook zonder twijfel verschijnen zou. En ofschoon hem het verzoek zeer onredelijk scheen om zo zijn tijd te verslijten met lange en gevaarlijke reizen, besloot hij echter, overwegende niet genoeg gedaan te hebben voor haar bekering, daaraan te voldoen. Hij kwam dan ook weer in 1558 te Laesina, maar vernam dat zijn vrouw met vele vrienden die hem hadden willen ontmoeten, door een Venetiaans schipper, teleurgesteld was. Daarom nam hij voor naar Turijn te gaan, waar zijn vader woonde, steunende op Gods bescherming, daar hij meende hiertoe een bijzondere roeping te hebben. In zijns vaders kasteel komende is het onmogelijk uit te drukken hoe verblijd het gehele huisgezin was, maar inzonderheid zijn vrouw, die hoopte hem als haar heer en man, de enige troost en verkwikking haars levens, terug verkregen te hebben. Maar in korte tijd verkeerde al die blijdschap in tranen, toen hij zijn bevestigd voornemen te kennen gaf, bij zijn belijdenis te willen volharden, en dat hij liever wilde sterven dan zijn geloof verzaken. Doch te midden van zijn droefheid sterkte hij zich in de Heere zijn God, en handelde met zijn vrouw op een zachte en liefelijke wijze, opdat zij met hem mocht meegaan, overeenkomstig Gods wet, haar tevens vrijheid van godsdienst belovende. Maar zij antwoordde hem bepaald, hoewel met tranen, in dit voorstel niet te kunnen treden, en niet met hem te kunnen leven zolang hij aan zijn ketterijen vasthield, ja zij ontzegde hem zelfs de huwelijksplicht, omdat haar biechtvader het haar uitdrukkelijk verboden had op straffe van afsnijding. Dit onvrouwelijk antwoord doorstak wel zijn hart, maar hij verdroeg het met een onoverwinnelijke standvastigheid en gerustheid des gemoeds. Hij zei haar echter meteen, dat zo zij in die weigering volhardde, hij scheiding zou verzoeken: zij echter volhardde, verkiezende liever Gods gebod te overtreden dan het gebod van haar biechtvader. Dies besloot hij weg te gaan, onder herhaling van zijn protest en met verzekering dat dit zijn laatste waarschuwing was.

De treurige dag van vertrek gekomen zijnde, nam hij afscheid van zijn vader, wiens vorige liefde in grimmigheid verkeerd was, zodat deze hem met menige zware vloek liet gaan, die de Heere echter in een zegen veranderde. Na deze bitterheid kwam hij in de zaal, waar zijn vrouw, kinderen, en vele van zijn bloedverwanten en vrienden waren, allen bezwaard en bedroefd. Men hoorde er niets dan zuchten, wenen en snikken; niets zag men er dan tranen en handenwringen. Zijn vrouw, hem omhelzende, bad hem met roerende redenen, zich te ontfermen over zichzelf, over haar en zijn kinderen en toch niet alles moedwillig te verwerpen. Zijn jonge kinderen lagen allen op hun knieën, met uitgestrekte armen en opgeheven handen en van tranen gezwollen aangezichten, tot hem roepende om medelijden te hebben, wijl zij toch zijn eigen ingewanden waren en zij nu tot wezen werden. Zijn bloedverwanten zagen hem

aan met bedrukte aangezichten en waterige ogen; en hoewel zij door droefheid niet spreken konden, waren hun gebaren als krachtige beden om bij hen te blijven. Onuitsprekelijk was hun aller droefheid en zijn pijniging; daar hij óf Jezus Christus verlaten moest óf deze vrienden. Bovendien geschiedde er iets dat een stenen hart zou doen breken. Hij had een dochtertje van twaalf jaren, een beeldschoon meisje, dat hem om de knieën greep en zo vast hield dat hij zich niet los maken kon, terwijl vaderlijke toegenegenheid hem verbood haar te kwetsen. Hij trachtte los te komen maar zij kleefde hem aan; hij ging voorwaarts maar zij liet zich medeslepen, hem biddende niet zo wreed tegen haar, zijn kind, te willen zijn. Dit deed hem wonderlijk aan. Hij toch had een teerhartige natuur, zodat, gelijk hij zelf dikwijls verhaalde, zijne ingewanden als omgekeerd werden en zijn hart scheen te zullen barsten. Maar bijzonder door Gods genade versterkt wordende, brak hij door al deze verzoeken heen en vertrad al wat hem terughield van Christus. Zo verliet hij dat klaaghuis, spoedde zich naar zee, en ging terstond scheep naar Laesina. Doch zijn gemoed was afgemat, geslingerd tussen droefheid en vreugde, als hij dacht, aan de ene zijde, wie hij voor eeuwig verlaten had en aan de andere zijde, wat hij ontkomen was. Nochtans kon hij zijn hartstochten niet zo overheersen of hij brak in tranen uit en zag menigmaal terug naar hetgeen hij verlaten had. En ofschoon hij zag dat dit om Christus' wil geschieden moest, wondde hem dit het meest dat hij vrouw, kroost en bloedverwanten op het strand zag staan en hen hoorde roepen, hem naziende zo lang zij konden. Ook hij kon zich niet bedwingen, maar staarde wenende op hen zo lang hij ze onderkennen kon; en denkende aan zijns vaders vloeken en hun smarten, zuchtte hij menigmaal met hartbrekende zuchtingen. De geestelijke kracht en vastheid zijns gemoeds bleef echter volstandig en overwon, zodat hij daarna wat ruimer en blijder werd en de knieën zijns harten voor God boog, Hem dankte dat hij de Satan in zulk een gevaarlijke strijd weerstaan en overwonnen had, en dat hij van de paapse slavernij en bloedige inquisitie verlost was, die hem tijdens zijn verblijf in Italië gedurig bedreigd had. Hij loofde ook God, dat deze hem tijd, gelegenheid en kracht gegeven had, die plicht jegens zijn vrouw te vervullen, welke hij bij zijn eerste weggaan verzuimd had; alsmede dat hij haar scheiding had voorzien toen zij zich zo goddeloos jegens hem gedroeg.

En zo kwam hij op 4 oktober 1558 weer behouden te Genève aan. Zijn aankomst gaf de gehele gemeente bijzondere vreugde, inzonderheid aan de Italiaanse, waarbij hij met onuitsprekelijke vergezochtigheid in zijn consciëntie leefde als een privaat persoon.

Enige jaren daarna begon hij in zich neigingen en redenen tot een tweede huwelijk te vinden; en dit te meer omdat hij niets meer van zijn vrouw hoorde, althans geen spoor van berouw bij haar vond. Hij maakte dit voornemen bekend aan Calvijn, wiens raad hij in deze gewichtige zaak inriep. Diens antwoord was, dat de gehele onthouding, zo hij kon, het meest betaamde en de minste ergernis verwekken zou. Galeacius zei hem, dat hij zich niet kon onthouden en gaf hem vele gewichtige, alsmede enige geheime redenen op, die hem tot het huwelijk bewogen. Calvijn echter, een man van een scherp oordeel, voorzag dat velen van die daad kwaad zouden spreken en anderen geërgerd zouden worden, wijl zij de leer der echtscheiding niet goed verstonden en nog veel minder met Galeacius' omstandigheden bekend waren. Deze bracht evenwel zulke redenen uit Gods Woord bij, dat Calvijn ze niet beantwoorden kon. Op het voorstel nu van de Hervormer werd besloten Petrus Martyr en de geleerde theologen van Chaetra en Zwitserland om raad te vragen, en te verzoeken, na rijp beraad, hun gevoelens schriftelijk openbaar te maken. Calvijn zou dit dan ook onderschrijven en hem die

vrijheid toestaan die zij gevoelig achtten; onder voorwaarde evenwel dat hij zich ook daaraan onderwerpen zou.

Dit stemde Galeacius gewillig toe, niets meer begerende dan hetgeen de Heere hem door Zijn woord en de stem der gemeente zou voorschrijven. Hij schreef aan genoemde personen, die het geval ernstig overwogen en alles in aanmerking nemende, eindelijk eenparig besloten dat hij met een vrije consciëntie zijn vrouw verlaten mocht die hem boosaardig verstoten had, en een andere trouwen. Dit gevoelen bevestigden zij uit de Schrift, de conciliën, de oudvaders en de burgerlijke wetten. Dit werd Galeacius toegezonden, die zich hiermede tot de magistraat begaf, en een huwelijkscheiding verzocht, welke hij wettig ontving. Daarna pleegde hij met vrome en verstandige vrienden raad, hoe hij weer een goed huwelijk kon doen, waarin hij niet zo zeer zocht naar rijkdommen, schoonheid, geboorte enz., als wel naar een geschikte levensgezellin, met wie hij liefelijk het overige gedeelte zijner dagen doorbrengen en God blijmoedig dienen mocht tot op de komst van zijn Heere en Meester. En Gods voorzienigheid (die nooit beschaamd laat uitkomen, die op Hem vertrouwen) beschikte hem zulk een vrouw als zijn hart begeerde, namelijk een edele dame van Rouaan in Frankrijk, om de ware religie te Genève gekomen. Zij had een goede naam van vroomheid, zedigheid en vele andere voortreffelijke hoedanigheden en was omtrent 40 jaar oud. Galeacius, haar deugden merkende, trouwde haar in 1560; hij was eveneens 40 jaar oud. Zij leefden vele jaren samen, met uitnemende eendracht en tot onderlinge vertroosting, zodat de grote verdrukkingen en moeiten van zijn vorig leven, nu ten volle beloond werden met een leven vol vergenoeging en Christelijke blijdschap.

Zijn grootste zorg was, zich van alle wereldse zorgen te ontslaan. Hij hield slechts twee dienstmeiden, leefde sober, hoewel altijd vrij van lage gierigheid. Zijn kleding was eenvoudig maar net; en hij die in zijn eigen land vele dienaars rondom zich hebben mocht, ging menigmaal alleen over straat; ja hij schaamde zich niet, naar de markt te gaan en zich te voorzien van nooddruft. Soms kocht hij en droeg hij zelf vruchten, groenten, wortelen en dergelijke dingen naar huis en achtte deze levenswijze, gepaard met zijn godsdienstvrijheid, beter dan het markizaat van Nicum. Onder deze geringe dracht was echter zoveel deftigheid, dat iedere verstandige gemakkelijk kon zien dat hij van edele afkomst was. Hij was een groot sieraad voor Genève, en daar zeer in achtung, zodat het moeilijk was te zeggen of hij meer bemind dan bewonderd werd onder allerlei rangen en standen. Geen openbare samenkomst of feestelijke plechtigheid werd er gehouden, waarbij hij niet genodigd werd en een ieder achtte zich gelukkig in zijn gezelschap te zijn. Ofschoon tegen zijn zin, zo noemde iedereen hem toch markies, zijn leven lang. Zijn edele hoedanigheden waren zodanig dat ieder hemeerde.

Vreemdelingen, vorsten en edellieden, die Genève bezochten, wilden kennis maken met Galeacius, hem niet minder achtende dan als of hij in Napels gebleven was. Hij ging het meest om met de Italianen zijner eigen gemeente, in wier oog zijn ootmoed en gemeenzame omgang hem te eerwaardiger maakten. Hij was een uit duizenden; want behalve zijn edele geboorte en vorstelijke opvoeding vreesde hij God, was spraakzaam, beleefd en vriendelijk jegens allen, wijs, voorzichtig, welsprekend; van een uitstekend geheugen, zachte stijl, en liefelijke uitspraak, zodat zijn redenen allen aangenaam waren. Met arme vrome lieden verkeerde hij zo gemeenzaam alsof zij zijns gelijken waren. Zijn hart was mild, zodat een arme nooit tevergeefs zijn bijstand begeerde. Het verlies van zijn vorige staat berouwde hem

nooit, dan wanneer hij niets had om weg te geven. Het was zijn vreugde te lenen en te geven aan de behoeftigen; gevangenen en ellendigen profiteerden dikwijls van zijn goedertierenheid. Hij bezocht de zieken; en zijn tegenwoordigheid en toespraak waren hun zeer vertroostend.

Elke dag woonde hij de openbare godsdienst bij en liet nooit na de predicaties te horen en toonde veel eerbied jegens Gods woord. Dagelijks las hij een deel der Heilige Schrift. Als ouderling lette hij zeer zorgvuldig op het leven der belijders, de goeden bemoedigende en de kwaden vermanende; waar hij onenigheden of processen onder Christenen merkte, was hij zeer zorgvuldig die weg te nemen. Hij gaf zich en al zijn bekwaamheden over ter bevordering van Gods eer en tot stichting van Zijn kerk.

Maar na een lange stilte verwekte God nieuwe stormen om zijn lijdzaamheid nog verder te oefenen. Want eerst werd hij gevaarlijk ziek, zo zelfs dat hij zeer bezwaarlijk adem halen en slechts weinig slapen kon, welke kortademigheid hij gekregen had door zijn lange en moeilijke reizen, ter zee en te land gedaan om der consciëntie wil. Toen kwam er een van zijn neven te Genève, die hem brieven bracht van zijn vorige vrouw en zijn oudste zoon, welke hem aanraadden eindelijk terug te keren tot zijn vaderland en vorige godsdienst, hem hierdoor hoop gevende zijn jongste zoon tot kardinaal te bevorderen. Maar de ziel van deze waardige edelman was daarover zo bedroefd, daar hij een gruwel had van al de onheilige ambten der roomse kerk, dat hij, tot bewijs van zijn misnoegen, de brieven voor het aangezicht van de bode verbrandde en, onwillig om in geschrifte te antwoorden, mondeling en waardig, wijs en vurig antwoord gaf. Deze aanhoudende jezuiet echter (want dat was hij!) hield niet op hem met slechte en vleselijke redenen te kwellen, beloofde hem een zeer grote som geld, indien hij naar huis wederkeerde enz. Maar het edel en heilig hart van deze vrome Christen kon niet nalaten, in een hemelse ijver en vurige liefde tot zijn Zaligmaker, uit te roepen: „Dat hun geld met hen ten verderve ga, die al het goud in de wereld waardiger achten dan een dag gemeenschap met Jezus en Zijn Heilige Geest; en voor eeuwig vervloekt zij die religie, die de mensen van God scheiden en aan de wereld vastkoppelen wil. Ga dan naar huis en neem uw zilver met u, acht die droesem der aarde veel, enz. Maar weet dat mijn Heere en Zaligmaker mij op veel kostelijker juwelen en duurzame rijkdommen verliefd heeft gemaakt.” Door deze woorden werd die papist zo vergramd dat hij in smadelijke woorden uitbrak en wegging.

Van deze verzoeker verlost, nam zijn ongesteldheid toe. Zijn pijn was hevig, maar hij verdroeg het met heldenmoed, en met het vermeederen van zijn pijn vermeederde ook zijn geduld en geloof; en gelijk de uitwendige mens van dag tot dag verzwakte, werd de inwendige van dag tot dag vernieuwd. Bovenal vond hij onuitsprekelijke troost in zijn gebeden tot de Heere en zei dikwijls, dat zijn ziel al biddende verrukt scheen te zijn om de zalige vreugde des hemels te genieten. En gelijk het lijden van Christus in hem overvloedig was, zo waren de vertroosting van Christus nog overvloediger. De doktoren spaarden geen moeite, hem te genezen, noch zijn vrienden om hem te bezoeken; bijzonder zijn lieve en liefhebbende vrouw was altijd bij hem. Maar alles was te vergeefs. De tijd zijner ontbinding naderde; daarom scheidde hij zich geheel van alle lichamelijke zorg en alle wereldse gedachten. Hij nam afscheid van zijn vrouw en al zijn Christelijke vrienden, en zei dat zijn hart en zijn gedachten al in de hemel waren. Hij riep tot Jezus Christus, dat, gelijk Hij hem al zijn leven gezocht had, Hij hem nu wilde ontvangen en als de Zijne erkennen. En zo, terwijl de leraars hem vermaanden en met hem baden, gaf hij in tegenwoordigheid van zijn vrienden, de geest stil en vreedzaam in de handen van zijn trouwe Vader en

barmhartige God, in 't jaar 1592, omtrent 74 jaren oud.

Gelijk Mozes, toen hij tot jaren gekomen was, weigerde een zoon van Farao's dochter genaamd te worden, en liever verdrukking verkoos te lijden met Gods volk, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben, achtende de versmaadheid van Christus grotere rijkdom dan al de schatten van Egypte, zo ook onze edele Galeacius, toen hij tot jaren en tot de kennis van Christus gekomen was, weigerde hij de zoon en erfgenaam van een markies, schenker van een keizer en neef van een paus genaamd te worden en verkoos liever verdrukking, vervolging, verbanning, verlies van een land, inkomsten, vrouw, kinderen, eer en aanzien te ondergaan dan Italië's zondige vermaken voor een tijd te genieten, achtende de versmaadheid van Christus grotere rijkdom dan de ere van een markizaat zonder Christus; en daarom ziende, dat hij óf die dingen M Christus missen moest, zo beroofde hij zich van het eerste om Hem te gewinnen die tot in eeuwigheid de schat van al de Zijnen is.